

ОПАНАСЕНКО Л. А.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ УЧЕБНОГО ЦЕЛЕПОЛАГАНИЯ В ЮНОШЕСКОМ ВОЗРАСТЕ

В статье раскрываются методологические основы изучения психологической структуры учебного целеполагания в юношеском возрасте. Обозначено, что психологическая структура учебного целеполагания имеет уровневую структуру. Исследования психологической структуры учебного целеполагания старшеклассников осуществляется через привлечение учащихся к анкетированию и созданию индивидуальных и групповых метаплан-карт.

Ключевые слова: целеполагание, юношеский возраст, учебное целеполагание, когнитивный уровень, личностный уровень, деятельностный уровень, эмоционально-волевой уровень, анкетирование, метаплан.

OPANASENKO L.

THE METHODOLOGICAL PRINCIPLES IN THE STUDY OF PSYCHOLOGY STRUCTURE OF THE EDUCATIONAL AIM FORMATION IN YOUTH AGE

The article deals with the methodological principles in the study of psychology structure of the educational aim formation in youth age. It is marked that psychology structure of the educational aim formation has the level structure. The research of psychology structure of the educational aim formation of senior pupils is carried out by bringing pupils in questionnaire and creation of individual and group aimplan-maps.

Keywords: aim formation, youth age, educational aim formation, cognitive level, personal level, activity level, emotion-will level, questionnaire, aimplan.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2013 року.

УДК 316.613:159.9.016.133:001.12(045)

ПАВЛОВА В. С.

Класичний приватний університет
(м. Запоріжжя)

ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

У статті перфекціонізм розглянуто як напрям психологічних досліджень. Представлені різні підходи щодо визначення змістовних характеристик поняття та сучасні напрями психологічних досліджень.

Ключові слова: перфекціонізм, концепції перфекціонізму, адаптивний та дезадаптивний перфекціонізм.

Культ успіху, процвітання, високих досягнень традиційно розглядається як особливість, властива західному світогляду. Проте і багато українських соціальних інститутів можна назвати «сучасною школою нарцисизму». Так, загальноосвітні та спеціалізовані навчальні заклади з ускладненою програмою й атмосферою конкуренції серед учнів сприяють тому, що величезна кількість дітей та підлітків може набути «комплексу неповноцінності», засвоївши при цьому «фіктивну мету особистої переваги».

У площині сучасних теоретичних та емпіричних досліджень проблеми перфекціонізму більшість дослідників розкривають його як багатовимірний особистісний конструкт, одні параметри котрого пов'язані з конструктивним прагненням особистості до досконалості (нормальним адаптивним функціонуванням), а інші – з патологічним прагненням до довершеності, що може провокувати розлади афективного спектру, знижувати продуктивність діяльності (дезадаптив-

не функціонування). Саме тому вивчення перфекціонізму з його двовекторною спрямованістю набуває у сучасній психології актуального статусу, особливо це стосується питань його психологічного змісту та феноменологічної належності.

Проблема перфекціонізму як психологічна категорія є досить новою. Вона досліджується переважно за кордоном. Останнім часом ця тема висвітлювалася у роботах російських науковців (Н. Гаранян, С. Степанов, І. Грачова, С. Єніколов, Є. Соколова, П. Циганкова, А. Холмогорова, Т. Юдеева, В. Ясная) та українських учених (І. Гуляс, Л. Данилевич, О. Лоза, Г. Чепурна). Основний доробок у дослідженні перфекціонізму належить зарубіжним ученим (Д. Барнс, С. Блатт, Р. Фрост, П. Х'юїтт, Г. Флетт, Д. Хамачек, Д. Боучер, Л. Девідсон, Р. Слейні, Л. Террі-Шорт, Р. Оуенс, П. Слейд).

Поняття перфекціонізму почало з'являтися у науковій літературі у середині ХХ ст. Фактично перфекціонізм як явище психічної спрямованос-

ті відзначений набагато раніше: А. Адлером – як компенсаторне прагнення до переваги і досконалості [1], К. Хорні – як нарцисична патологія [9]. Упродовж 60–80-их рр. у зарубіжній клінічній психології і психотерапії інтенсивно розроблялися теорії уявлень про перфекціонізм.

У класичних визначеннях науковців, насамперед учених-психологів (М. Холендер, Д. Барнс) це поняття включало один параметр – тенденцію особистості встановлювати надмірно високі стандарти і, як наслідок, неможливість отримати задоволення результатами [9; 11]. У 1990-х рр. уявлення про структуру перфекціонізму значно розширені. Лідерами у галузі цих досліджень стали група британських клінічних психологів під керівництвом Р. Фроста та група канадських учених, яку очолював П. Х'юїтт. Обидві групи розвивали уявлення про перфекціонізм як про багатовимірний конструкт, що має складну структуру і включає високі особистісні стандарти та низку когнітивних й інтерперсональних параметрів [12].

У вітчизняній психології феноменологія перфекціонізму вперше розкрита у межах клінічного розуміння природи цього явища і висвітлена у концепціях Н. Гаранян, А. Холмогорової, Т. Юдєєвої [2].

Мета статті: проаналізувати сучасні дослідження проблеми перфекціонізму та виокремити основні підходи до його визначення.

Слово «перфекціонізм» прийшло у європейські мови з латинської: *perfectus* – «абсолютна досконалість». У сучасній психології перфекціонізм тлумачиться як переконаність у тому, що вдосконалення, як власне, так і інших людей, є тією метою, до котрої повинна прагнути людина. Поняття «перфекціонізм» виникло у протестантському середовищі XIX ст., пізніше трансформувалося у класичний перфекціонізм І. Канта, Г. Лейбніца, марксистів і тлумачилося спочатку як внутрішнє вдосконалення моральності, розвиток талантів і дарувань. Ніцшеанська філософія надлюдини також є різновидом перфекціонізму.

На побутовому рівні під перфекціонізмом розуміють надмірне прагнення до досконалості, високу вимогливість людини до самої себе і до всіх, хто її оточує. Можемо зустріти такі синоніми до поняття «перфекціонізм»: «досконалий», «довершений», «бездоганний», «ідеальний», «неперевершений», «взірцевий», «викінчений» тощо. Іноді перфекціонізмом називають «синдромом відмінника» – через бажання все у житті робити на «відмінно».

Упродовж порівняно недовгої історії свого вивчення у психології перфекціонізм перетвори-

вся на предмет пильного інтересу і численних емпіричних досліджень та наукових дискусій. В останні десятиліття спостерігається зростання інтересу до феномену перфекціонізму. У великій оглядовій статті Р. Оконор відзначається, що з кінця 80-х рр. XX ст. кількість публікацій, присвячених перфекціонізму, зросла на триста відсотків.

Наукові дослідження перфекціонізму у психології беруть свій початок із 30-х рр. XX ст., коли К. Хорні здійснені перші наукові теоретичні розвідки у цій галузі. Дослідниця вважала, що у процесі прагнення максимально наблизитися до «істинного ідеалу» у людини народжується «здорова» мета та формуються цінності життя. Водночас К. Хорні застерігала, що слід розрізняти поняття «істинного ідеалу» та «невротично ідеалізованого образу себе», справжнє прагнення до самовдосконалення – від підмінної потреби «здаватися досконалим» собі та іншим людям. Останній, на відміну від справжніх ідеалів, є статичним. Це – не мета, досягнення котрої прагне людина, а фіксована ідея, котру вона боготворить. Ідеалізований образ стає на заваді до зростання, оскільки заперечує недоліки. Справжні ідеали ведуть до скромності, а ідеалізований образ – до марнославства [9].

У працях А. Адлера ми не зустрічаємо визначення перфекціонізму, він взагалі не користується цим терміном, хоча водночас одним із основних концептів його широко відомої «індивідуальної психології» є «прагнення до досконалості» чи «прагнення до переваги». Цей концепт, на нашу думку, має багато спільного з перфекціонізмом. До конструктивних засобів досягнення переваги А. Адлер відносить прагнення до успіху, до першості у діяльності, якою займається людина, розвиток індивідом своїх умінь та здібностей [1]. Отже, прагнення до досконалості вважається А. Адлером природним у тому сенсі, що воно є невід'ємною частиною життя.

Американський клінічний психолог М. Холендер одним із перших у 1965 р. дав визначення перфекціонізму як «повсякденної практики висування до себе вимог вищої якості виконання діяльності, ніж того вимагають обставини». М. Холендер відводив цій рисі характеру провідну роль у подоланні депресії та різних психологічних захворювань [9].

Незабаром за ним видатний психотерапевт когнітивного напрямку Д. Барнс виконав глибокий аналіз поняття і визначив перфекціонізм як особливу «мережу когніцій», яка включає очікування, інтерпретації подій, оцінки себе та інших. Згідно з його описами, особи, які страждають на

перфекціонізм, «схильні встановлювати нереалістично високі стандарти, прагнути до неможливих цілей і визначати власну цінність виключно в термінах досягнень та продуктивності» [11]. Таке визначення перфекціонізму також сфокусовано на надмірно високих особистісних стандартах, проте автор вносить важливе феноменологічне уточнення, додавши до цього параметру додатковий когнітивний параметр – мислення у термінах: «все або нічого», яке допускає тільки два варіанти виконання діяльності – повна відповідність високим стандартам чи повний крах.

У подальших розробках до цих аспектів перфекціонізму доданий параметр «вибіркової концентрації на справжніх і минулих помилках». Відзначалася також схильність перфекціоністів до генералізації стандартів у всіх галузях життєдіяльності. На думку А. Пахта, перфекціонізм – широко поширена і надзвичайно важка проблема, пов'язана з безліччю психологічних і фізичних розладів (алкоголізм, особистісні розлади, неврози, депресія тощо). Вона має не тільки клініко-психологічне, проте і соціологічне, соціально-психологічне, культурне значення [2].

Як бачимо, наведені вище уявлення про розглянуту проблему акцентували свою увагу на когнітивних чинниках перфекціонізму у формі ірраціональних переконань чи дисфункційних настанов.

У російській психологічній науці перші систематичні дослідження перфекціонізму розпочаті у лабораторії клінічної психології і психотерапії Московського НДІ психіатрії Мінздравсоцразвитку РФ у 1990-х рр. ученими А. Холмогоровою і Н. Гаранян. Дослідницями введена типологія патологічного перфекціонізму: нарцисичний та нав'язливо-компульсивний. Перший визначається як «домінування мотивації досягнення досконалості й отримання схвалення та захоплення, на шкоду усім іншим мотивам, перетворення досягнення й визнання його головним сенсом життя». При нав'язливо-компульсивному перфекціонізмі «ідеалізований образ Я не витісняє такою мірою усі інші мотиви і змістовні інтереси», разом з потребою у досконалості зберігається зацікавленість не лише у результаті, але і у самій діяльності [2].

Серед українських дослідників, які зробили перші спроби класифікувати всі теорії дослідження перфекціонізму, став О. Лоза, виокремивши три підходи щодо визначення цього феномену: як прагнення самовдосконалення (мотив самовдосконалення); як настанова (установка); як риса особистості.

Представники підходу, у якому перфекціонізм визначається як прагнення до самовдосконалення і бездоганності в усьому, дотримуються думки, що перфекціонізм визначає рівень особистих стандартів індивідів незалежно від здатності досягти їх. У руслі цього підходу виконані дослідження: А. Адлера, А. Маслоу, К. Роджерса, Л. Сільвермана, П. Х'юїтта, Г. Флетта, Е. Фромма.

У межах другого підходу перфекціонізм тлумачиться як настанова (установка) особистості розглядати все, що є нижчим від довершеності, як неприйнятне (І. Гуляс, К. Хорні).

Такі дослідники, як Н. Гаранян, М. Холендер, Д. Хамачек, А. Холмогорова, вважають що, перфекціонізм – це риса особистості, яка виявляється у повсякденній практиці висування до себе вимог вищої якості виконання діяльності, ніж того потребують обставини [6].

Подані у психологічній літературі розробки проблеми демонструють різні підходи дослідників до визначення перфекціонізму. На основі аналізу й узагальнення наукових поглядів на цей феномен можна виокремити у такі підходи:

- а) функціонально-дисфункціональний, що припускає дослідження перфекціонізму як певний рівень стану психіки (Л. Данилевич, Н. Гаранян, А. Холмогорова);
- б) генетичний, який розкриває витоки перфекціонізму та їхній вплив на досліджуваний феномен (С. Блатт, С. Степанов, Д. Хамачек);
- в) логіко-гносеологічний, у межах якого переважно з'ясовується розуміння сутності та змісту перфекціонізму, його критеріїв і взаємозв'язку з іншими соціально-психологічними показниками (К. Талаш);
- г) структурно-психологічний, пов'язаний з характеристикою елементів перфекціонізму та їхніх взаємозв'язків (Н. Гаранян, А. Холмогорова, П. Х'юїтт, Г. Флетт та ін.);
- д) соціально-функціональний, спрямований на дослідження функцій перфекціонізму, що виявляються у життєдіяльності суб'єкта (К. Ландрева).

Спробуємо дати детальнішу характеристику кожного з підходів.

Підхід, у якому перфекціонізм розглядається з погляду функціональності-дисфункціональності (Л. Данилевич, Н. Гаранян, А. Холмогорова): у дослідженні Л. Данилевич та її колег психологічних відмінностей прояву перфекціонізму обдарованих і девіантних особистостей головна увага приділяється розгляду функціонального та дисфункціонального перфекціонізму. На думку дослідниці, функціональний перфекціонізм поєднує високі стандарти (високі особисті стан-

дарті результативності власної діяльності, своїх якостей, здібностей та орієнтація на складні цілі) й організованість (наявна організація та прагнення бути організованим); дисфункціональний – характеризується нестерпним ставленням до помилок, тривожністю з приводу результатів діяльності, переживанням невідповідності між бажаною досконалістю та реальним станом справ, відстороненням від інших [3].

Учені Н. Гаранян і А. Холмогорова вважають, що перфекціонізм – це дисфункціональна особистісна риса, яка передбачає прагнення встановлювати надмірно високі стандарти і неможливість відчувати задоволення від результатів діяльності. Причому, надмірне прагнення довершеності поєднується з хронічним суб'єктивним дискомфортом, ризиком психічних розладів і низькою продуктивністю. Дослідниці розглядають перфекціонізм у структурі особистостей хворих депресіями граничного кола [2].

За допомогою генетичного підходу розкриваються сучасні дослідження проблеми вияву перфекціонізму під час онтогенетичного розвитку особистості. На думку С. Степанова, головним чинником, який провокує перфекціонізм, є авторитарний стиль виховання, що поєднує у собі високі вимоги, жорсткий дисциплінарний режим і недостатню емоційну підтримку та участь. У таких умовах на дитину покладаються великі надії – їй належить виправдати батьківські сподівання, примножити досягнення батьків й уникнути їхніх промахів [7].

Привертає увагу наукова позиція Д. Хамачека, який стверджує, що невротичний перфекціонізм походить із дитячого досвіду взаємодії з батьками, які не схвалюють чи мінливо проявляють схвалення та чия любов завжди умовна – залежить від результатів діяльності дитини. У першому випадку дитина прагне «стати досконалою не тільки для того, щоб уникнути несхвалення інших, але й для того, щоб нарешті прийняти саму себе через надлюдські зусилля і грандіозні досягнення». У другому випадку «дитина приходиться до розуміння: тільки добре виконання діяльності робить її цінною» [9].

Так, С. Блатт зазначає, що таким дітям не вдається виробити концепцію «в міру доброго результату». Переоцінка результату виконання діяльності шкодить любові та близькості. Дитина змушена залишатися «безпомилковою», щоб задовольнити батьківські очікування та уникнути критики. Маленький перфекціоніст продовжує діяти з надією завоювати батьківське схвалення: «Якщо я ще постараюся, якщо я стану до-

сконалим, – мої батьки будуть мене любити» [10].

Логіко-гносеологічний підхід – дослідниця К. Талаш зробила спробу систематизації існуючих наукових уявлень про перфекціонізм за допомогою контент-аналізу і факторизації змістовних компонентів явища, оскільки багаточисельні емпіричні дослідження психологічних закономірностей цього феномену наразі здійснюються, виходячи з різних термінологічних визначень. У дослідженні цього автора аналізу піддалося 91 визначення феномену «перфекціонізм» з 33 наукових джерел.

За результатами проведеного К. Талаш контент-аналізу природних категорій виявлено, що перфекціонізм інтерпретується у джерелах наукової інформації як патологічно наполегливе бажання деструктивної людини досягти гідності і результату роботи, зорієнтованої на завищені еталони, обернені людиною на себе саму [8]. Проте, зважаючи на еkleктичність, отримане формулювання не можна вважати оптимальним, тому є сенс у подальшому уточненні змістовних компонентів перфекціоністського стилю особистості.

Структурно-психологічний підхід. Розглядаючи проблему структури перфекціонізму слід зазначити, що ця проблема найбільш вивчена як зарубіжними, так вітчизняними вченими. Серед них – Н. Гаранян, А. Холмогорова, П. Х'юїтт, Г. Флетт та ін. У зарубіжній психології фундаментальний внесок у розробку уявлень про структуру перфекціонізму зробили канадські дослідники П. Х'юїтт і Г. Флетт. Вони піддали критиці всі попередні дослідження через недостатній, на їхній погляд, облік соціальних аспектів перфекціонізму: «Перфекціонізм рідко вивчався з соціальної точки зору». Вони запропонували власну модель перфекціонізму, що включає такі параметри: «Я – адресований перфекціонізм», «перфекціонізм, адресований іншим людям», «перфекціонізм, адресований світові у цілому», «соціально пропонувані перфекціонізм» [12].

На нашу думку, оригінальну модель перфекціонізму розробили російські психологи Н. Гаранян і А. Холмогорова, які виокремили у структурі перфекціонізму такі параметри, як завищені порівняно з індивідуальними можливостями стандарти діяльності та претензії; надмірні вимоги до інших і завищені очікування від них; сприйняття інших людей як таких, що делегують високі очікування; постійне порівняння себе з іншими людьми з орієнтацією на найуспішніших індивідів; дихотомічна оцінка результату

діяльності та її планування за принципом: все або нічого; селекція інформації про власні невдачі та помилки [2].

Соціально-функціональний підхід – підхід, за допомогою якого розглядаються функції перфекціонізму, що виявляються у життєдіяльності людини. Так, К. Ландрева у своєму дослідженні перфекціоністської самопрезентації образу «Я» у спілкуванні зазначає, що перфекціонізм уключає не лише особовий стиль, що визначає бажані кордони досягнень особистості, але й соціально-орієнтований стиль, що відображає значущість соціокультурного аспекту перфекціонізму [4].

Автор у своїй роботі звертається до використання багатофакторного конструкту «перфекціоністська самоподача», структура котрого представлена трьома компонентами, покладеними в основу методики, розробленої П. Х'юїттом та Г. Флеттом:

- 1) демонстрація досконалості відображає прагнення здаватися досконалим в очах оточуючих, викликати своєю досконалістю захоплення і повагу інших, створювати образ бездоганної й успішної людини;
- 2) поведінковий непрявий недосконалості відображає стиль уникнення поведінки, спрямованої на превенцію будь-яких проявів, що не відповідають уявленням особистості про досконалість;
- 3) вербальний непрявий недосконалості відображає уникнення особистістю визнання власної недосконалості перед іншими в інтерперсональних ситуаціях.

Таким чином, природа перфекціоністської самоподачі – це «досконалість напоказ», прагнення створити образ бездоганної людини.

Перфекціоністська самоподача – це конструкт, який є супутником перфекціонізму і виступає чинником психологічних і психічних проблем особистості. Зокрема в емпіричних дослідженнях зарубіжних учених показано зв'язок перфекціоністської самоподачі з такими розладами, як: депресія, алкоголізм, особистісні розлади, розлади харчової поведінки, сексуальні проблеми та захоплення пластичною хірургією.

Аналіз різних поглядів на проблему перфекціонізму засвідчив, що на сьогодні не існує єдиної, загальноприйнятої відповіді на питання його феноменологічної належності, оскільки перфекціонізм – це складне та багатовимірне явище. У дослідженнях зарубіжних і вітчизняних авторів визначаються позитивні та негативні аспекти досліджуваного конструкту.

На нашу думку, слід акцентувати увагу на вивченні перфекціонізму у його позитивних ха-

рактеристиках, а саме: активно-позитивне прагнення до досягнень, високі особисті стандарти результативності власної діяльності, висока організованість та працездатність. Основними підходами до дослідження можна назвати: а) перфекціонізм як прагнення самовдосконалення (мотив самовдосконалення); б) перфекціонізм як настанова (установка); в) перфекціонізм як риса особистості.

У процесі вищенаведеного психологічного аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних дослідників нам вдалося виокремити такі підходи при дослідженні ними психологічного феномену перфекціонізму: 1) функціонально-дисфункціональний (Н.Гаранян, Л. Данилевич, А. Холмогорова); 2) генетичний (С. Блатт, С. Степанов, Д. Хамачек); 3) логіко-гносіологічний (К. Талаш); 4) структурно-психологічний (Н. Гаранян, А. Холмогорова, П. Х'юїтт, Г. Флетт та ін.); 5) соціально-функціональний (К. Ландрева).

Розмаїття наукових підходів й оцінок зумовлює потребу конструювання інтегрального визначення цього феномену, яке дасть змогу спрямувати дослідження у певному понятійному просторі.

Список використаних джерел

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / Альфред Адлер. — М. : «Прогресс», 1997. — 256 с.
2. Гаранян Н. Г. Перфекционизм, депрессия и тревога / Гаранян Н. Г., Холмогорова А.Б., Юдеева Т. Ю. // Московский психотерапевтический журнал. — 2001. — № 4. — С. 18—49.
3. Данилевич Л. А. Перфекціонізм як особистісний чинник академічної обдарованості студентів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Л. А. Данилевич. — Київ, 2010. — 20 с.
4. Ландрева К. С. Перфекціоністська самопрезентація образу «Я» в общении / К. С. Ландрева // Современная психология: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Пермь, июнь 2012 г.). — Пермь : Меркурий, 2012. — С. 51—55.
5. Парамонова В. В. Перфекціонізм при тривожних и депрессивных расстройствах : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.04 «Медицинская психология» / В. В. Парамонова. — Москва, 2011. — 25 с.
6. Психологічний аналіз феномену перфекціонізму: підходи до визначення : зб. наук. пр. / [авт. тексту О.О. Лоза]. — К. : Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України, 2009. — С. 213—221.
7. Степанов С. С. Популярная психологическая энциклопедия / С. С. Степанов. — М. : Изд-во «Эксмо», 2005. — 672 с.
8. Талаш Е. Ф. Отражение феномена перфекционизма в российских научных публикациях / Е. Ф. Талаш // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. — 2012. — № 11. — С. 79—87.
9. Ясная В. А. Перфекціонізм: история изучения и современное состояние проблемы / В. А. Ясная, С. Е. Ениклопов // Вопросы психологии. — 2007. — № 4. — С. 157—167.

10. Blatt S. J. The Destructiveness of Perfectionism: Implications for the Treatment of Depression / S. J. Blatt // *American Psychologist*. — 1995. — № 12. — Vol. 49.
11. Burns D. D. A perfectionist's script for self-defeat / D. D. Burns // *Psychology Today*. — 1987. — November. — P. 34—52.
12. Hewitt P. Perfectionism in the Self and Social context: conceptualization, assessment and association with psychopathology / P. Hewitt, G. Flett // *J. Person. Social Psychology*. — 1991. — V. 60. — № 3. — P. 456—470.

ПАВЛОВА В. С.

ПЕРФЕКЦИОНИЗМ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН

В статье перфекционизм рассмотрен как направление психологических исследований. Представлены различные подходы относительно определения содержательных характеристик понятия «перфекционизм» и современных направлений психологических исследований.

Ключевые слова: перфекционизм, концепции перфекционизма, адаптивный и дезадаптивный перфекционизм.

PAVLOVA V. S.

PERFEKSIONIZM AS A PSYCHOLOGICAL PHENOMENON

The article is sanctified to the study of perfectionism as straight psychological researches. The presented different approaches are in relation to illumination of rich in content descriptions of concept «perfectionism». Lighted up modern directions of the psychological researches related to perfectionism.

Keywords: perfectionism, conceptions of perfectionism, is adaptive and disadaptive perfectionism.

Стаття надійшла до редколегії 21.03.2013 року.

УДК 159.9

ПАРТЕНАДЗЕ О. В.

Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИХ ГРУП У ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті наведено аналіз проблеми використання психотерапевтичних груп в діяльності психологічної служби вищого навчального закладу в Україні та закордоном. Наведено результати дослідження запиту студентів на участь у психотерапевтичних групах, на основі яких розроблена представлена у статті емпірична модель.

Ключові слова: психотерапевтичні групи, конкурентноздатність, психологічний супровід, аффіліація, саморозвиток, соціально-психологічна адаптація.

Система вищого образования в Украине в наше время переживает период кардинальных реформ в связи с переходом на европейский уровень образования. В связи с этим перед сегодняшним высшим образованием ставят новые задачи, основной из которых является подготовка выпускников, которые будут конкурентоспособными не только на украинском, но и на мировом рынке труда. Быть специалистом в своей узкой специальности на сегодняшний день уже не достаточно, сегодняшний выпускник должен быть всесторонне развитой личностью. Работодатель хочет видеть своим сотрудником человека активного, инициативного, коммуникабельного, с выражениями лидерскими качествами, способного нестандартно мыслить.

Традиционная система высшего образования и подготовки студентов не способны удовлетворить подобный запрос. Выполнения этих требований невозможно без внедрений в высшее образование инноваций. Одной из таких инноваций является включение психологических служб в систему высшего образования.

Исследования, посвященные организации и деятельности психологических служб в системе образования отражены в работах таких ученых как И.О.Баева, А.О.Деркач, І.В.Дубровина, Е.О.Климов, Н.М.Пейсахов, Н.В.Чепелева и др. Проблеме психологического сопровождения и поддержки личностно-профессионального развития студентов психологической службой высшего учебного заведения посвящены исследова-